

GROENE RUIMTE, KOELE STEDEN

Manifest voor
hittebestendige steden

Beweegalliantie

CoE | Hogeschool van Amsterdam
City Net Zero

ivn natuur educatie

vereniging van
woningcorporaties

Werklandschappen
van de Toekomst

NATUUR
& MILIEU

Groene ruimte, koele steden

Manifest voor hittebestendige steden

Groen is geen luxe. Groen is belangrijk voor een fijne en klimaatbestendige buurt en de mentale en fysieke gezondheid van bewoners en bezoekers. Nederland warmt op, er is meer hitte-stress en het aantal zonuren neemt toe. Een groene openbare ruimte is essentieel om de gevolgen van de opwarming voor mensen en buurten tegen te gaan. Daarom roept een brede coalitie van maatschappelijke organisaties de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening op om te zorgen voor méér groen in de openbare ruimte en in alle buurten.

Het wordt steeds heter

Nederland warmt op, ons klimaat verandert. Volgens het KNMI krijgen we steeds vaker te maken met hittegolven die langer duren, intenser zijn en keer op keer records verbreken. Sinds de metingen van KNMI in 1901 zijn er 39 hittegolven gemeten; 16 daarvan waren in de afgelopen 25 jaar. Zelfs als we nú succesvol klimaatbeleid uitvoeren, zal de temperatuur de komende jaren fors blijven stijgen en nemen het aantal zonuren en de UV-straling verder toe. Ook veranderen de neerslagpatronen. Sommige periodes zijn extreem droog met veel zon, maar ook hevige piekbuien zullen vaker voorkomen.

De hitte stapelt zich op in onze steden. Gebouwen en bestrating houden veel warmte vast, waardoor versteende buurten veranderen in hitte-eilanden. In de binnensteden kan het tot wel 8 graden warmer zijn dan in buitengebieden, zo blijkt uit de Atlas voor de Leefomgeving. Op straat kan de gevoelstemperatuur oplopen tot wel 45 graden Celsius. Dit is extreme hitte die hittestress en diverse gezondheidsrisico's veroorzaakt.

Hitte schaadt gezondheid en leefbaarheid

Voor grote groepen mensen brengt deze hitte serieuze gezondheidsrisico's met zich mee. Ouderen, jonge kinderen en mensen met een kwetsbare gezondheid lopen extra gevaar en kunnen zelfs overlijden. Hittestress leidt nu al tot 250 extra sterfgevallen per jaar. Zonder maatregelen kan dit aantal volgens voorspellingen van RIVM oplopen tot 3.800 mensen in 2050. Daarnaast worden we steeds meer blootgesteld aan schadelijke UV-straling dat huidkanker kan veroorzaken. Jaarlijks krijgen 81.000 mensen deze diagnose en ieder jaar overlijden 1000 mensen aan de gevolgen van huidkanker. Huidkanker is de snelst groeiende kankersoort in Nederland.

Hitte en overmatige zon maakt buurten ook minder prettig om in te leven. Het is dan niet fijn om buiten te spelen, te wandelen, te sporten of gewoon een praatje te maken met de burens. Mensen blijven binnen en komen minder in contact met elkaar, het groen en de natuur. In sommige buurten is er zelfs geen enkele koele (schaduw)plek om naartoe te vluchten.

De economische schade loopt door klimaatverandering snel op. Door hoge temperaturen, droogte en zware regenval ontstaat steeds meer schade aan de openbare ruimte en gebouwen. Ingenieursadviesbureau Sweco raamt de kosten hiervan op 36 tot 62 miljard euro tot 2050 als er geen maatregelen worden genomen. Ook bedrijven hebben last van het veranderende klimaat. Zeven van de tien bedrijventerreinen zijn gevoelig voor wateroverlast. Ook op werkenden heeft dit effect. Werken in de buitenlucht of in te warme gebouwen levert ongemak en zelfs risico's op voor hun veiligheid en gezondheid.

Groen als oplossing

Groen is een oplossing voor koele buurten en een gezonde leefomgeving. Groen verkoelt, is onmisbaar voor onze gezondheid en voor een fijne, leefbare en een toekomstbestendige woonomgeving. Wij willen daarom liever bomen dan airco's en liever parken dan versteende pleinen en straten. Woningen in een groene omgeving warmen minder snel op. Groen biedt schaduw om te spelen, te sporten, te bewegen, te ontspannen, elkaar te ontmoeten en in contact te komen met natuur. Dit heeft positieve gezondheidseffecten, zo blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van RIVM. Bovendien helpt groen ook om buurten te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Zo helpt groen met het bufferen van water in extreem natte perioden en voorkomt zo overlast en schade. Kortom, de voordelen van groen zijn groot. Groen is geen luxe en veel meer dan decoratie. Ondanks alle voordelen neemt de hoeveelheid groen per inwoner nu echter juist af. Bovendien is het oneerlijk verdeeld. Uit onderzoek van Natuur & Milieu blijkt dat meer dan 800.000 mensen wonen in extreem versteende buurten met minder dan 15m² openbaar groen per inwoner. Juist in deze wijken is relatief veel wateroverlast en wonen relatief veel mensen met een kwetsbare gezondheid en verhoogde kans op stress. Meer groen kan juist in deze buurten veel bijdragen aan de gezondheid en het beperken van de wateroverlast.

Maatregelen op gebiedsniveau zijn effectief en voordelig voor een grote groep. Bovendien worden niet alleen de effecten van klimaatrisico's afgezwakt, maar wordt ook de leefbaarheid en de gezondheid van mensen verbeterd.

Onze oproep aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Om inwoners te beschermen tegen de toenemende hitte en zonkracht zijn nú duidelijke afspraken en investeringen nodig. Hoewel gemeenten uiteindelijk de inrichting van de buurt bepalen, zouden ze niet alleen verantwoordelijk moeten zijn voor de realisatie van vergroening. Zij hebben de ruggensteun van het Rijk hard nodig. De minister van VRO is verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening van Nederland en zij kan zorgen voor regels en geld voor voldoende groen in de openbare ruimte in iedere buurt. We vragen de minister om:

- Wet- en regelgeving voor vergroening van steden door minimumnormen voor groen en boomkroonbedekking te borgen in de Omgevingswet en uit te werken in onderliggende regelgeving zoals het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl). Dit sluit goed aan bij Europese verplichtingen voor natuurherstel in de stad.
- Voldoende financiële middelen voor gemeenten te verwezenlijken, zodat vergroening van alle buurten gerealiseerd kan worden.
- Een extra impuls voor de meest versteende buurten door het opstellen van een nationaal actieplan. Hierin pakken Rijk en gemeenten samen de vergroening van de meest versteende buurten aan, zodat juist deze buurten voldoende groen en bomen krijgen.

De ondertekenaars van dit manifest denken graag met de minister mee over de uitwerking van deze aanpak, zodat de openbare ruimte groener wordt in iedere buurt. Gezamenlijk zorgen we ervoor dat groen toegankelijk wordt voor iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen of afkomst.

We willen dat iedereen kan wonen in een fijne, groene buurt die beschermt tegen hitte en zon en bijdraagt aan gezondheid en welzijn.

Bronnen

Atlas voor de leefomgeving (2020). Stedelijk hitte-eiland effect (UHI).

<https://www.atlasleefomgeving.nl/stedelijk-hitte-eiland-effect-uhi>

KNMI (2025). Meer zon, maar niet door draaiende wind.

<https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/knmi-klimaatbericht-solar-radiation-trend-netherlands-toename-zonnestraling-nederland>

KNMI (2026). Hittegolven sinds 1901.

<https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/lijsten/hittegolven>

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2026). Ontwerp-Nationale Klimaatadaptatiestrategie 2026.

<https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2026D25951>

Natuur & Milieu en Sweco (2024). Tekort aan groen in Nederlandse steden.

<https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/NM2024-Onderzoek-Tekort-aan-groen-in-Nederlandse-steden.pdf>

Natuur & Milieu (2025). Waar groen het hardst nodig is.

<https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/NM-2025-Waar-groen-het-hardst-nodig-is.pdf>

RIVM (2021). Klimaatverandering leidt nu al tot meer sterfte door hitte.

<https://www.rivm.nl/nieuws/klimaatverandering-leidt-nu-al-tot-meer-sterfte-door-hitte>

RIVM (2022). Effecten van groen op mentale en fysieke gezondheid.

<https://www.rivm.nl/nieuws/effecten-van-groen-op-fysieke-en-mentale-gezondheid>

Sweco (2022). Minimaal 42 miljard euro nodig om Nederlandse steden te beschermen tegen gevolgen van de klimaatverandering.

<https://www.sweco.nl/actueel/nieuws/minimaal-42-miljard-euro-nodig-om-nederlandse-steden-te-beschermen-tegen-gevolgen-van-de-klimaatverandering/>

Werklandschappen van de Toekomst (2025). Hoe scoren Nederlandse bedrijventerreinen op toekomstbestendigheid?

<https://www.werklandschappen.nl/app/uploads/2026/03/Factsheet-Werklandschappenscan.pdf>

Quotes van de initiatiefnemers

“De gevolgen van hitte raken niet iedereen even hard. Juist in versteende buurten ontbreken vaak schaduw, koele plekken, grote bomen en toegankelijke groene plekken.”

– **Rob van Tilburg, Directeur Programma’s bij Natuur & Milieu.**

“Onze huurders verdienen een leefomgeving die beschermt tegen hitte. Juist mensen met een lager inkomen, wonen vaker in versteende wijken en worden het hardst geraakt. Vergroening helpt niet alleen tegen hitte, maar verbetert ook de leefbaarheid. Corporaties werken samen met gemeenten om de leefomgeving te verbeteren, maar hebben meer ondersteuning van het Rijk nodig.”

– **Willem de Vreeze, Directeur Aedes Vereniging van Woningcorporaties**

“Huurders zijn vaak kwetsbaar voor hitte. Ze wonen vaker in stenige buurten waardoor het erg heet wordt in de zomer. Daarom steunen wij het Hittemanifest volledig. Buurten moeten groener! Daarnaast moeten ook woningen beter bestand zijn tegen hitte. Vooral die van kwetsbare huurders. Daar blijven wij ons voor inzetten.”

– **Zeno Winkels, Algemeen Directeur De Woonbond**

“Het aantal gevallen van huidkanker in Nederland groeit explosief. Huidkanker wordt in ruim 90% van de gevallen veroorzaakt door blootstelling aan UV-straling. Bomen bieden, naast alle andere voordelen, ook de broodnodige schaduw. Schaduw is de belangrijke eerste stap in ‘Weren, Kleren, Smeren’, ons preventie-advies voor zonveilig spelen, recreëren en werken.”

– **Marijne Landman, Directeur Nationaal Huidfonds**

“Speelplekken worden steeds warmer door gebrek aan groen en schaduw, waardoor kinderen minder buiten spelen terwijl dit al onder druk staat. Door tijdig na te denken over passende maatregelen kunnen kinderen ook bij warm weer veilig blijven spelen en bewegen.”

– **Mascha van Werven, Directeur Jantje Beton**

“Een groene buurt maakt het verschil tussen binnen moeten blijven of veilig naar buiten kunnen. Voor ouderen betekent schaduw, verkoeling en een park in de buurt dat ze kunnen blijven bewegen, mensen ontmoeten en mee kunnen doen. Wij vinden het belangrijk dat iedere buurt, ongeacht inkomen of postcode, voldoende groen en koele plekken krijgt.”

– **Anneke Sipkens – Directeur-Bestuurder ANBO-POCB**

“Bewoners verdienen buurten die beschermen tegen hitte. Wie investeert in groen, investeert in leefbaarheid, gezondheid en wooncomfort. Daarom steunt Vereniging Eigen Huis dit manifest voor hittebestendige steden.”

– **Cindy Kremer, Algemeen Directeur Vereniging Eigen Huis**

“Het is ruimschoots bewezen: groen doet goed. Het verkoelt, verbindt en maakt mensen aantoonbaar gezonder. Daarom verdient iedereen een groene buurt, die beschermt tegen toenemende hitte en waar dagelijkse natuur samen te ervaren is.”

– **Jan Dijstelbloem, Directeur IVN Natuureducatie**

“Groen is essentieel in de strijd tegen hitte. Naast de schaduw die het oplevert draagt het ook nog eens bij aan de biodiversiteit.”

– **Jeroen Kluck, Lector Klimaatbestendige Stad Hogeschool van Amsterdam**